

verslag

Zandsuppleties en natuurbeheer in het Waddengebied

Omschrijving	Zandsuppleties en natuurbeheer in het Waddengebied
Datum bespreking	16 april 2019, Leeuwarden
Deelnemers	petra.damsma@rws.nl ; robert.zijlstra@rws.nl ; johankrol@amelandermusea.nl ; m.veenendaal@staatsbosbeheer.nl ; c.bakker@itfryskegea.nl ; G.Smits@Natuurmonumenten.nl ; j.lamers@staatsbosbeheer.nl ; j.rikse@staatsbosbeheer.nl ; e.jansen@natuurmonumenten.nl ; vanderheij@waddenvereniging.nl ; J.Zwart@natuurmonumenten.nl ; lies.van.nieuwerburgh@rws.nl ; Gerard Janssen
Afschrift aan	rena.hoogland@rws.nl ; e.spek@staatsbosbeheer.nl ; e.lammerts@staatsbosbeheer.nl ; F.Zwart@staatsbosbeheer.nl ;
Verslag	djaminah.clarkson@rws.nl

Inleiding

In het onderzoeksprogramma "Natuurlijk veilig", een samenwerkingsverband tussen natuurorganisaties en Rijkswaterstaat (RWS), onderzoeken we de gevolgen van zandsuppleties op de natuur. Echter, terwijl we onderzoek doen gaat het reguliere kustonderhoud met zandsuppleties gewoon door. Inmiddels is het concept suppletieprogramma 2020-2023 ter consultatie aan de convenantpartners voorgelegd. Een mooi moment om te verkennen of er een gezamenlijk beeld is bij hoe suppleren en natuurbeheer in de kust elkaar versterken, of juist hinderen. Deze bijeenkomst is gericht op het Waddengebied, maar we zullen ook voor de Hollandse kust en voor de Delta vergelijkbare bijeenkomsten organiseren.

Agenda

- 14:00 Opening, voorstellen, agenda vaststellen
- 14:10 Algemeen: morfologie en kustlijnzorg (Robert)

- Algemeen: visie op suppleren en natuurbeheer (Petra)
- 15:00 Pauze
- 15:10 Per eiland: wat is er aan de hand en hoe willen we daarop reageren?
- 16:10 Algemene conclusies en afspraken
- 16:45 Afsluiten (uitloop tot 1700)

Opening

Petra Damsma (RWS), projectleider Natuurlijk Veilig, opent te vergadering. Goed om te zien dat er van elk eiland minstens één vertegenwoordiger aanwezig is. Robert Zijlstra (RWS), adviseur waterveiligheid en morfologie, tevens regionale omgevingsmanager, zal starten met een presentatie over het concept suppletieprogramma 2020-2023. Petra zal iets vertellen over het lopende ecologisch onderzoek en de resultaten tot nu toe. Daarna komen de ontwikkelingen per eiland aan bod.

Presentatie morfologie en kustlijnzorg

Robert wil de convenantpartners/terreinbeheerders van de Waddeneilanden graag nadrukkelijker betrekken bij consultatieproces. Hij krijgt meestal weinig schriftelijke vragen, terwijl hij denkt dat er veel meer vragen/kwesties leven.

>OPM: Graag ook aandacht voor Waddenzee, niet alleen eilanden!

Doelen voor vanmiddag zijn: het concept suppletieprogramma 2020-2023 doornemen, lange-termijn vraagstukken benoemen, samenhang ecologie-morfologie onderzoeken, verkennen hoe de samenwerking tot nu toe verloopt.

Robert start met de vraag: waarom is kustonderhoud eigenlijk nodig? Nederland kent van nature een 'negatieve zandbalans' en erosie, wat zorgt voor een landwaartse verplaatsing van de kustlijn. Rond 1990 was de beleidsdiscussie nav de storm februari 1989 aanleiding voor grootschalig onderzoek genaamd Kustgenese 1 en het vaststellen van de basiskustlijn (BKL). Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het in standhouden van de BKL, zoals verankerd in waterwet art 2.7. Voor het Waddengebied spelen er gevoeligheden en discussies met gemeenten. Het vaststellen van de BKL is uiteindelijk aan onze minister.

>VRAAG: Is de kustlijn hetzelfde als de BKL?

> ANTW: Nee, de BKL is een meetinstrument.

Het landelijk programma Kustlijnzorg van RWS heeft niet alleen als doel de BKL te handhaven, maar ook om het kustfundament mee laten groeien met zeespiegelstijging. De Waddenzee en de Zeeuwse Delta horen niet bij het kustfundament. Hierbij hanteren we de lijn: zacht waar het kan (zandsuppleties) en hard waar het moet (dijken). Hierbinnen is ruimte voor dynamiek. De kustlijn beweegt als het ware om de BKL heen, het is dus geen strakke lijn.

Zie bijgevoegde powerpoint presentatie voor meer informatie over Kustlijnzorg.

>VRAAG: Hoe wordt een overschrijding van de BKL berekend?

>ANTW: De overschrijding van de BKL wordt in volume berekend, niet in meters. Of we wel of niet gaan suppleren wordt per locatie afgewogen. De afweging betreft o.a. de mate van structurele erosie, het in het geding komen van de kustfuncties en of het economisch efficiënt is. Voor specifieke locaties gelden specifieke afspraken.

>VRAAG: Wie bepaalt of een suppletie economisch efficiënt is?

>ANTW: O.a. de partijen die geconsulteerd worden. Ook dit varieert per gebied.

>VRAAG: Het was altijd al een wens om ecologie in te brengen in het afwegingskader (lange termijn). We zijn inmiddels tien jaar verder, in hoeverre slagen we hier al in?

>ANTW: Per beheerplan gelden specifieke voorwaarden en anders vragen we een vergunning aan.

Presentatie zandsuppleties en natuurbeheer

Petra begint haar verhaal met het schetsen van de context. We zijn van gescheiden werelden, kustveiligheid en natuurbehoud, naar een convenant gekomen. Inmiddels zijn we (hopelijk) op weg naar een "supplecosysteem" ;-)
Rijkswaterstaat onderzoekt de ecologische effecten van zandsuppleties op de Wadden, de buitendelta, de Noordzeekust en het strand en de duinen.

Zie bijgevoegde powerpoint presentatie voor meer informatie over de onderzoeksresultaten mbt de buitendelta, Noordzeekust en strand & duinen

Er wordt natuurlijk veel ecologisch onderzoek gedaan in het Waddengebied, maar er pas één studie gedaan om relatie te leggen met zandsuppleties: een analyse van SIBES-data door NIOZ. Hierbij ging het om bodemleven in relatie tot sediment, droogval van platen en verwacht effect op vogels.

>OPM: Kinderkamerfunctie van de Waddenzee staat onder druk. Graag aandacht voor! De SIBESdata zijn gericht op de draagvallende platen, niet op het permanent onderwater staande deel van de Waddenzee. Je ziet dat Waddenzee 'vergroft' (korrelgrootte) maar heeft dat relatie met suppletie?

>VRAAG: Wordt er ook gemonsterd in de achterliggende Waddenzee of alleen in het zeegat.

>ANTW: Er zijn verschillende meetprogramma's voor de Waddenzee, daarnaast is er van Kustgenese 2 een meetcampagne in het Ameland Zeegat. Vanuit Natuurlijk Veilig worden geen metingen gedaan in de Waddenzee.

Conclusies tot nu toe (zie ook powerpoint presentatie):

- Hersteltijd suppletie Ameland was < 3 jaar (verschilt per soort, suppletiezand was erg vergelijkbaar met het zand dat er al lag).
- Duindynamiek hangt vooral samen met het beheer, weinig met suppleties.
- Volume duinen is gemiddeld toegenomen als gevolg van suppleties; verandering in vegetatie hangt meer samen met dynamiek dan met wel of niet suppleren.
- Luwe delen buitendelta met fijner zand en meer organisch materiaal zijn rijker in biodiversiteit.
- Gemiddeld is de korrelgrootte in het waddengebied iets grover geworden.
- Bodem- en vogelleven in de Wadden is meer afhankelijk van de droogvalduur van de wadplaten dan van de variatie in korrelgrootte.
- Kieskeurige vogels (bv kanoet) ondervinden eerder effect van veranderingen, als die zouden doorzetten.

Het onderzoek gaat door, maar er zijn nog veel vraagtekens en dilemma's, zoals:

- Het kuststelsel is altijd in beweging: habitats verdwijnen en verschijnen. Wat beschermen, en hoe?
- Het effect van een suppletie is moeilijk te scheiden van natuurlijke variatie: welke aanpassingen zijn effectief?
- Het model-eiland aanvullen met een model-buitendelta en zeegat?
- En hoe kunnen wij die modellen gebruiken voor beleid en uitvoering van kustbeheer?

Ook zijn er veel vragen en dilemma's voor natuurbeheerders:

- Liever vaak een kleine ingreep of soms een grote ?
- Wat gaat voor: soorten en habitats of natuurlijke processen?
- Welke natuurwaarden gaan voor (als je moet kiezen tussen...)?
- Is dat afhankelijk van de plek? Leidt dat dan tot een zonerings- mbt kustbeheer / suppleties?

Vaak hangt het af van de situatie, bijvoorbeeld op vogeleiland Griend kregen de soorten voorrang op de natuurlijke processen. Of de Boschplaat die zou gaan wandelen maar wat niet gebeurde. Als vuistregel kan je zeggen: 'processen waar dat kan, soorten waar dat moet'. Op land is daar bij natuurbeheerders wel enige ervaring mee.

>OPM: Goed idee om het modeleiland aan te vullen met modelbuitendelta's en zeegaten, denk dan ook na over een model-komberging.

>OPM: Graag meer aandacht voor de zeereep, nu is er een te harde scheiding tussen land en water.

Concept suppletieprogramma 2020-2023

Robert vraagt de aanwezige terreinbeheerders/convenantpartners of ze vaker op deze manier het consultatieproces zouden willen doorlopen. Het antwoord is ja, men krijgt zo een goed integraal beeld.

> VRAAG: Kunnen we bij bijvoorbeeld Texel ook een systeemgreep doen in het Molengat? Of anders omgaan met de aanwezige functies (kan het paviljoen verplaatst worden?)

>ANTW: we zijn voorzichtig met systeemgrepen waarvan we de gevolgen niet goed kunnen voorspellen. Rijkswaterstaat gaat niet over de aanwezige functies.

>VRAAG: Over Schiermonnikoog: er komen toch weer zandbanken aangewandeld, waarom nu al suppleren en niet afwachten?

> ANTW: heeft vaak te maken met de aanwezige functies, bijvoorbeeld een waterkering of een recreatiestrand, waarbij we niet een risico willen lopen door langer af te wachten.

Lange-termijn vraagstukken

Omdat we behoorlijk zijn uitgelopen in de tijd komt dit onderwerp niet meer aan bod. In Kustgenese 2 wordt toegewerkt naar een beleidsadvies voor het beheer en onderhoud van de kust op de lange termijn. Ook zou een relatie gelegd moeten worden met de beheerplannen en de Ambitie grote wateren. Omdat er zo

veel loopt rond het Waddengebied, is het van belang dat we elkaar blijven informeren.